

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра управління персоналом і економіки праці

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 051 «Економіка»
за освітньою програмою «Економіка»
на тему:
«Соціально-психологічний клімат у колективі та шляхи його поліпшення
(на прикладі ТОВ «Хлібний Дім Одеса»)»

Виконавець:
студент ЦЗВФН
Площенко В. В.

/підпис/

Науковий керівник:
д.е.н., професор
Познанська І. В.

/підпис/

ОДЕСА – 2024 рік

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Соціально-психологічний клімат у колективі підприємства є одним із ключових факторів, які впливають на продуктивність праці, ефективність управління персоналом і загальний успіх організації. У сучасних умовах економічної конкуренції та швидких змін у бізнес-середовищі питання формування комфортної атмосфери в колективі стає дедалі важливішим. Поліпшення соціально-психологічного клімату сприяє створенню умов, які забезпечують мотивацію працівників до ефективної роботи, зменшення плинності кадрів і підвищення корпоративної лояльності.

На сучасних підприємствах, зокрема в умовах інтенсивного використання нових технологій і переходу до дистанційної роботи, зростає потреба в розвитку комунікації між працівниками. Соціально-психологічний клімат визначає рівень довіри, взаєморозуміння та підтримки в команді, що особливо важливо для досягнення спільних цілей. Відсутність належної уваги до цього аспекту може призвести до збільшення кількості конфліктів, стресу та низької ефективності праці.

Актуальність дослідження також зумовлена тим, що позитивний соціально-психологічний клімат є передумовою інноваційного розвитку організації. В умовах високої конкуренції підприємства мають бути здатними до швидкої адаптації та впровадження нових ідей. Це можливо лише за умов наявності відкритої атмосфери співпраці, коли працівники готові пропонувати свої ініціативи, а керівництво підтримує їх реалізацію. Значущість теми посилюється з огляду на вплив соціально-психологічного клімату на здоров'я і благополуччя співробітників. Погана атмосфера на робочому місці часто призводить до емоційного вигорання, збільшення кількості лікарняних і зниження продуктивності. Натомість дружній і підтримуючий клімат сприяє покращенню психоемоційного стану працівників, що в кінцевому результаті позитивно впливає на фінансові показники підприємства.

Вивчення шляхів поліпшення соціально-психологічного клімату є актуальним для підвищення конкурентоспроможності підприємства. Завдяки впровадженню ефективних заходів, таких як організація тренінгів, корпоративних заходів та покращення умов праці, компанія може досягти значних результатів як у соціальній, так і в економічній площині. Це робить тему важливою як для наукових досліджень, так і для практичного застосування.

Теоретико-методологічною базою наведеного дослідження є наукові праці таких вітчизняних дослідників, як Я. В. Амурова, В. В. Бабаш, А. В. Барсукова, В. В. Вертель, Л. Д. Водянка, Т. О. Галайда, В. О. Головченко, М. П. Денисенко, О. В. Долгальова, Н. В. Журавська, А. О. Іванова, Ю. В. Калюжна, С. О. Кличковський, Я. О. Кулик, К. О. Линьов, О. Л. Маслова, Г. М. Мешко, К. М. Рамеш, І. В. Сингаївська, Т. О. Сівак, О. А. Сімоненко, І. А. Сорока, В. О. Торубара, А. А. Фурман, В. А. Холява, О. М. Чайковська, М. К. Шакірі, Г. О. Швець, К. В. Шевчук, З. В. Юринець, С. Д. Яковлева та ін. Однак, слід відзначити, що практичні аспекти формування сприятливого соціально-психологічного клімату у колективі підприємств кондитерської галузі

потребують додаткових наукових досліджень.

Об'єктом дослідження виступає соціально-психологічний клімат в ТОВ «Хлібний Дім Одеса», як складова управління персоналом.

Предметом дослідження є теоретичні та методологічні засади удосконалення соціально-психологічного клімату у колективі підприємства.

Метою роботи є розробка шляхів поліпшення соціально-психологічного клімату у колективі підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- визначити поняття та особливості соціально-психологічного клімату в колективі підприємства;
- описати процес формування соціально-психологічного клімату в колективі підприємства;
- розглянути методичні підходи до покращення соціально-психологічного клімату в колективі підприємств роздрібної торгівлі;
- провести організаційно-економічну характеристику ТОВ «Хлібний Дім Одеса»;
- проаналізувати стан управління соціально-психологічним кліматом в колективі ТОВ «Хлібний Дім Одеса»;
- здійснити оцінку працівниками ТОВ «Хлібний Дім Одеса» соціально-психологічного клімату в колективі;
- описати зарубіжний досвід формування сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі організації;
- розробити заходи щодо покращення соціально-психологічного клімату в ТОВ «Хлібний Дім Одеса»;
- з'ясувати соціально-економічну ефективність розроблених заходів з поліпшення соціально-психологічного клімату в ТОВ «Хлібний Дім Одеса».

Методи дослідження. У процесі написання роботи використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція, системний метод, метод ключових понять, групування (під час розгляду теоретико-методичних засад поліпшення соціально-психологічного клімату в колективі підприємства); економіко-статистичний аналіз, індексний метод, анкетування, табличний і графічний методи (під час аналізу соціально-психологічного клімату в колективі ТОВ «Хлібний Дім Одеса»); порівняння, наукове абстрагування, проектний аналіз та узагальнення (під час обґрунтування шляхів поліпшення соціально-психологічного клімату в колективі ТОВ «Хлібний Дім Одеса»).

Інформаційну базу дослідження складають фінансова звітність ТОВ «Хлібний Дім Одеса» за 2021-2023 роки, дані Державної служби статистики України, монографічні видання, наукові статті, нормативно-правові акти України, а також електронні ресурси світової мережі Internet.

Структура і обсяг роботи. Основний зміст кваліфікаційної роботи викладений на 87 сторінках. Робота складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних літературних джерел з 55 найменувань і двох додатків. Робота містить 24 таблиці і 16 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У *першому розділі* «Теоретико-методичні засади поліпшення соціально-психологічного клімату в колективі підприємства» визначені поняття та особливості соціально-психологічного клімату в колективі підприємства, описаний процес формування соціально-психологічного клімату в колективі підприємства, розглянуті методичні підходи до покращення соціально-психологічного клімату в колективі підприємств роздрібної торгівлі.

У *другому розділі* «Аналіз соціально-психологічного клімату в колективі ТОВ «Хлібний Дім Одеса» проведена організаційно-економічна характеристика ТОВ «Хлібний Дім Одеса», проаналізований стан управління соціально-психологічним кліматом в колективі ТОВ «Хлібний Дім Одеса», здійснена оцінка працівниками ТОВ «Хлібний Дім Одеса» соціально-психологічного клімату в колективі підприємства.

У *третьому розділі* «Шляхи поліпшення соціально-психологічного клімату в колективі ТОВ «Хлібний Дім Одеса»» описаний зарубіжний досвід формування сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі організації, розроблені заходи щодо покращення соціально-психологічного клімату в ТОВ «Хлібний Дім Одеса», з'ясована соціально-економічна ефективність розроблених заходів з поліпшення соціально-психологічного клімату в ТОВ «Хлібний Дім Одеса».

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Соціально-психологічний клімат у колективі підприємства – це сукупність міжособистісних стосунків, настроїв, установок і емоційного фону, що впливає на взаємодію між працівниками та їх продуктивність. Він формується через спільні цінності, норми поведінки, рівень довіри, підтримки та взаєморозуміння в колективі. Особливостями такого клімату є його безпосередній вплив на мотивацію, психологічний комфорт і професійне зростання працівників. Позитивний соціально-психологічний клімат сприяє зниженню стресу, конфліктів, емоційного вигорання та підвищенню ефективності роботи, тоді як негативний – погіршує командну роботу й знижує продуктивність.

2. Механізм формування сприятливого соціально-психологічного клімату в організації складається з кількох ключових елементів: комплектування команди з урахуванням психологічної сумісності співробітників; правильний підбір і розподіл персоналу на робочих місцях; визначення оптимальної кількості працівників у колективі; чітке формулювання цілей діяльності; проведення навчання та регулярної атестації керівників; встановлення загальних норм поведінки, які сприяють згуртованості колективу; використання соціально-психологічних методів управління; боротьба з бездіяльністю.

3. Методичні підходи до покращення соціально-психологічного клімату в колективах підприємств роздрібної торгівлі включають низку заходів, спрямованих на підвищення комунікативної культури та професійної взаємодії

працівників. Важливу роль відіграють організація тренінгів для розвитку навичок командної роботи, запобігання конфліктам та управління стресом. Рекомендовано проводити регулярні опитування для виявлення потреб і мотивації персоналу, підтримувати відкриту комунікацію між керівництвом та працівниками, а також впроваджувати гнучкі графіки роботи для зниження рівня професійного вигорання.

4. ТОВ «Хлібний Дім Одеса» – це провідне підприємство хлібопекарської галузі в Одеському регіоні. Організаційна структура ТОВ «Хлібний Дім Одеса» базується на лінійно-функціональному підході, де кожен підрозділ виконує чітко визначені завдання для забезпечення ефективної діяльності підприємства. Проведений аналіз основних показників його господарської діяльності за 2021-2023 роки продемонстрував суттєве покращення. ТОВ «Хлібний Дім Одеса» збільшило дохід, оновило основні фонди, підвищило продуктивність праці та досягло переходу від збиткової діяльності до прибуткової.

5. Аналіз стану управління соціально-психологічним кліматом у колективі ТОВ «Хлібний Дім Одеса» показав як позитивні, так і негативні тенденції. Серед позитивів слід відзначити зростання чисельності працівників, підвищення освітнього рівня персоналу, стабільність у рівні заробітної плати, яка перевищує середні показники галузі, та ефективну кадрову політику щодо залучення молодих фахівців. Проте виявлено суттєве зростання кількості трудових конфліктів, особливо через затримки заробітної плати, управлінські рішення та недовіру до керівництва. Це свідчить про погіршення соціально-психологічного клімату, що негативно впливає на продуктивність і задоволеність працівників.

6. Оцінка соціально-психологічного клімату працівниками ТОВ «Хлібний Дім Одеса» демонструє переважно нейтрально-негативні тенденції. Більшість респондентів (43%) оцінюють атмосферу в колективі як нейтральну, тоді як 37% вказують на її напруженість, що свідчить про відсутність відчуття єдності та згуртованості. Значна частина працівників задоволені взаєминами лише частково (47%), тоді як 57% зазначають часте виникнення конфліктів. Рівень довіри до керівництва є низьким: лише 33% респондентів вважають його рішення справедливими, а підтримку з боку керівництва завжди відчують лише 13%. Більше половини опитаних (53%) вказують на необхідність покращення соціально-психологічного клімату, що підкреслює потребу у вдосконаленні комунікацій, управління та заходів із формування позитивної атмосфери в колективі.

7. ТОВ «Хлібний Дім Одеса» може отримати значну користь від зарубіжного досвіду формування сприятливого соціально-психологічного клімату, використовуючи кращі практики підприємств США, Японії та країн Європейського Союзу. Американські компанії акцентують увагу на розвитку лідерських якостей керівників, побудові відкритої комунікації та індивідуальному підході до мотивації співробітників, що сприяє зростанню їхньої залученості. Японський досвід підкреслює важливість колективної роботи, культури «кайдзен» та створення гармонійного середовища, де працівники відчують себе частиною спільної місії. У Європейському Союзі популярними є програми забезпечення балансу між роботою та особистим

життям, корпоративна соціальна відповідальність і широке залучення співробітників до ухвалення рішень, що стимулює їхню ініціативність

8. В роботі розроблений комплекс заходів щодо покращення соціально-психологічного клімату в ТОВ «Хлібний Дім Одеса», а саме: удосконалення управління конфліктами в колективі підприємства (запропонований алгоритм вирішення); покращення умов праці на підприємстві (виробничих, гігієнічних, режимів праці та відпочинку тощо); вдосконалення системи мотивації праці (підвищення розміру заробітної плати, створення фонду преміювання, надання компенсаційних виплат, запровадження системи бенефітів); проведення корпоративних заходів; підвищення кваліфікації персоналу шляхом участі в навчальних курсах та семінарах.

9. Розроблені заходи з поліпшення соціально-психологічного клімату в ТОВ «Хлібний Дім Одеса» є економічно ефективними та доцільними. Економічна ефективність полягає у зростанні чистого доходу від реалізації продукції (чистий ефект складає 875,6 тис. грн.). Соціальна ефективність розроблених заходів полягає у позитивному впливі на міжособистісні відносини, мотивацію та психологічний комфорт працівників, що забезпечує стабільність, згуртованість та високий рівень взаємодії в колективі. Це формує основу для підвищення конкурентоспроможності підприємства шляхом посилення його соціального капіталу.

АНОТАЦІЯ

Площенко В. В.

«Соціально-психологічний клімат у колективі та шляхи його поліпшення (на прикладі ТОВ «Хлібний Дім Одеса»)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 051 «Економіка»
за освітньою програмою «Управління персоналом та економіка праці»
Одеський національний економічний університет. Одеса, 2024 рік.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів.

Об'єктом дослідження є соціально-психологічний клімат в ТОВ «Хлібний Дім Одеса», як складова управління персоналом.

В роботі розглянуті теоретико-методичні засади поліпшення соціально-психологічного клімату в колективі підприємства, проведений аналіз соціально-психологічного клімату в колективі ТОВ «Хлібний Дім Одеса», розроблені шляхи поліпшення соціально-психологічного клімату цього підприємства. З метою формування сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі ТОВ «Хлібний Дім Одеса» запропоновано: використовувати зарубіжний досвід у цій сфері; покращити управління конфліктами в колективі підприємства, а також умови праці на підприємстві; оптимізувати систему мотивації праці; проводити корпоративні заходи; підвищити кваліфікацію персоналу.

Ключові слова: підприємство, колектив, соціально-психологічний клімат, аналіз, зарубіжний досвід, рекомендації, ефективність.

ANNOTATION

Ploshchenko V.

«Socio-psychological climate in the team and ways to improve it (on the example of LLC «Khibny Dim Odesa»)»

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 051 «Economics»
under the educational program «Personnel management and labor economics»
Odesa National University of Economics. Odesa, 2024.

The master's qualification thesis consists of three chapters.

The object of the study is the socio-psychological climate at LLC «Khibny Dim Odesa» as a component of personnel management.

The thesis examines the theoretical and methodological foundations for improving the socio-psychological climate in the enterprise's team. It includes an analysis of the socio-psychological climate at LLC «Khibny Dim Odesa» and proposes ways to enhance it. To create a favorable socio-psychological climate at LLC «Khibny Dim Odesa,» the following measures are proposed: adoption of international best practices in this area, improvement of conflict management within the enterprise team, enhancement of working conditions, optimization of the labor motivation system, organization of corporate events, and upskilling of personnel.

Keywords: enterprise, team, socio-psychological climate, analysis, international experience, recommendations, efficiency.